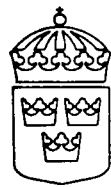

Bostadsutskottets betänkande

1987/88:5

om ett nytt plan- och bostadsverk

BoU
1987/88:5

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att ett plan- och bostadsverk inrättas den 1 juli 1988 och att verket ges ansvar för de huvuduppgifter som angivits i propositionen.

Verket föreslås bli omlokaliserat till Karlskrona den 1 juli 1989, dvs. ett år efter inrättandet. Dock bör låneförvaltningen ligga kvar i Stockholm till dess ytterligare klarhet vunnits om dess framtida organisation.

I reservationer (m) och (fp) yrkas avslag på regeringens förslag. Ett plan- och bostadsverk bör enligt reservanternas uppfattning inte inrättas. I två c-reservationer tas upp de allmänna utgångspunkterna för verksamheten vid verket. I en fp-reservation föreslås att statens naturvårdsverk på myndighetsnivå skall ges ansvaret för naturresurslagen.

I lokaliseringsfrågan har reservationer avgivits av företrädare för fp och en av företrädarna för m om att beslut inte nu bör fattas. En företrädare för m föreslår en lokalisering till Gävle, en annan till Kalmar. Vpk:s representant har reserverat sig och förordat att frågan utreds ytterligare. I ett särskilt yttrande (c) tas upp frågan om alternativa lokaliseringsmöjligheter.

Propositionen

Förslag

Regeringen har i proposition 1987/88:37

dels föreslagit riksdagen att

1. godkänna att en central myndighet, plan- och bostadsverket, med de huvuduppgifter som i regeringsprotokollet har angetts inrättas den 1 juli 1988 (avsnitt 3.1),

2. bemyndiga regeringen att för funktionen som chef för plan- och bostadsverket inrätta en ordinarie tjänst för generaldirektör med beteckningen p (avsnitt 4),

dels berett riksdagen tillfälle att ta del av vad i regeringsprotokollet i övrigt anförts om den nya myndighetens verksamhet, organisation och personal (avsnitten 3.2–3.6, 4, 5 och 6).

Riksdagen beslöt i december 1986 (BoU 1986/87:7) att bostadsstyrelsen och statens planverk skall läggas samman till en myndighet. En av bostadsministern tillkallad organisationskommitté har i betänkandet Ett nytt plan- och bostadsverk (SOU 1987:48) lämnat förslag om den huvudsakliga inriktning- och organisationen av en ny plan- och bostadspolitisk myndighet.

Vid behandlingen av frågan om den bostadspolitiska organisationen i riksdagen förordades att organisationskommitténs förslag och regeringens bedömning därav i lämpligt sammanhang skulle underställas riksdagen innan det nya verkets närmare inriktning och organisation slutligen lades fast. I föreliggande proposition redovisas regeringens förslag i fråga om organisationen av det nya verket samt vissa personal- och genomförandefrågor. Förslaget har i huvudsak följande innebörd.

Ett plan- och bostadsverk inrättas den 1 juli 1988. Verket skall vara central myndighet för frågor om bostadsmarknad, fysisk planering, stadsmiljö och byggande. Det skall ha till uppgift att

- följa utvecklingen inom bostads- och byggsektorn samt fortlöpande utvärdera de bostadspolitiska styrmedlen,
- följa hur anspråken på den byggda miljön förändras och utveckla metoder som underlättar bl.a. en förnyelse av denna,
- ha uppsikt över hushållningen med naturresurser,
- samordna och förtydliga de krav på byggnader som samhället ställer med stöd av bygglagstiftning och bestämmelser om statens stöd till bostadsförsörjningen,
- informera allmänhet, kommuner och näringsliv m.fl. om de erfarenheter som vinnas inom verksamhetsområdet.

Kunskapsförsörjning och återföring av erfarenheter får en framskjuten roll.

Plan- och bostadsverket föreslås organiseras i fyra sakenheter för bostadsmarknadsfrågor, plan- och naturresursfrågor, stadsmiljöfrågor och byggfrågor. Sakenheterna utgör huvudenheter inom verket. En huvudenheter bildas dessutom för administrativa frågor. Låneförvaltning och tygodkännande ingår som särskilda enheter i verket vid sidan av huvudenheterna. Ärenden om statligt stöd till allmänna samlingslokaler handläggs inom verket av en samlingslokaldellegation. Till verket knyts olika råd för att underlätta kontakterna med andra myndigheter och organisationer. Beslutanderätten i dessa frågor ankommer på regeringen. Det bör ankomma på verket att besluta om organisationen inom huvudenheterna.

Verket skall ledas av en styrelse. Chef för verket skall vara en generaldirektör.

Av bilaga till detta betänkande framgår organisationskommitténs förslag till organisation av det nya verket.

En resursram om högst 208 årsarbetskrafter för verkets huvudenheter föreslås gälla vid verkets inrättande. Till detta kommer vad som kan finansieras genom uppdragsverksamhet. Dessutom disponeras för närvarande 86 årsarbetskrafter för låneförvaltning och tygodkännandeverksamhet samt för städning och telefonservice för de myndigheter som är förlagda i och i anslutning till de lokaler de båda verken nu disponerar. Det bör i

sammanhanget nämnas att låneförvaltningen och typgodkännandeverksamheten i oförändrad form och i avvaktan på vissa ytterligare överväganden föreslås tillföras den föreslagna myndigheten.

Motionerna

Yrkanden

1987/88:Bo10 av Rolf Dahlberg och Håkan Stjernlöf (m) vari yrkas att riksdagen – under förutsättning att beslut fattas om inrättandet av ett nytt plan- och bostadsverk – som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokaliseringen av detta verk till Gävle.

1987/88:Bo11 av Björn Samuelson (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en lokalisering av plan- och bostadsverket till Värmland.

1987/88:Bo12 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen med avslag på regeringens proposition 1987/88:37 hos regeringen begär nytt förslag i enlighet med vad som i motionen anförts.

1987/88:Bo13 av Lennart Alsén (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det nya plan- och bostadsverket i sin helhet eller delar därav bör lokaliseras till Karlskrona.

1987/88:Bo14 av Erling Bager m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1987/88:37.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att plan- och bostadsverket inte skall inrättas.
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ansvaret för hushållning med naturresurser och naturresurslagen bör ligga på statens naturvårdsverk.

1987/88:Bo15 av Karl Boo m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen med anledning av proposition 1987/88:37 om organisation och huvudsaklig inriktning för det nya plan- och bostadsverket uttalar sig för att verket skall lokaliseras till något av Bergslagslänen.

1987/88:Bo16 av Lennart Brunander (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att förlägga det nya plan- och bostadsverket till Borås.

1987/88:Bo17 av Jan Hyttring och Bertil Jonasson (c) vari yrkas att riksdagen med anledning av proposition 1987/88:37 om organisation och huvudsaklig inriktning för det nya plan- och bostadsverket som sin mening uttalar att verket i enlighet med gällande riktlinjer för lokalisering av ny statlig verksamhet bör lokaliseras till Karlstad.

1987/88:Bo18 av Hans Lindblad (fp) vari yrkas att riksdagen fastställer Gävle som lokaliseringssort för det nya plan- och bostadsverket.

1987/88:Bo19 av Bertil Måbrink m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen beslutar att det nya plan- och bostadsverket skall lokaliseras till Gävle.

1987/88:Bo20 av Bertil Danielsson och Ewy Möller (m) vari yrkas

1. att proposition 1987/88:37 avslås, och i andra hand
2. att – om riksdagen bifaller propositionen – riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det nya plan- och bostadsverket bör lokaliseras till Kalmar.

1987/88:Bo21 av Gunnar Björk och Gunnel Jonäng (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att plan- och bostadsverket bör lokaliseras till Gävle.

1987/88:Bo22 av Axel Andersson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att lokalisera det nya plan- och bostadsverket till Gävle.

1987/88:Bo23 av Hans Rosengren (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att lokalisera plan- och bostadsverket till Karlstad.

1987/88:Bo24 av Ralf Lindström m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att av bl.a. regionalpolitiska skäl lokalisera det nya plan- och bostadsverket till Karlskrona.

1987/88:Bo25 av Bengt Kronblad (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om Kalmar som lämplig ort för lokalisering av det nya plan- och bostadsverket.

1987/88:Bo26 av Gösta Andersson och Agne Hansson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar uttala sig för att det nya plan- och bostadsverket lokaliseras till Kalmar län.

1987/88:Bo27 av Hans-Eric Andersson och Lennart Andersson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande lokaliseringen av plan- och bostadsverket till Södertörn.

1987/88:Bo28 av Agne Hansson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om bostadspolitikens inriktning och allmänna utgångspunkter för plan- och bostadsverkets verksamhet,
2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om verkets huvudsakliga inriktning, organisation och personalbehov,
3. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att plan- och bostadsverket i enlighet med gällande riktlinjer för regionalpolitiken bör lokaliseras utanför Stockholmsregionen.

Sammanställning av förslag i motionerna om lokaliseringsort för det föreslagna plan- och bostadsverket m.m.

I sju motioner behandlas frågan om lokaliseringen av det föreslagna verket. De orter, regioner eller orter inom regioner som därvid förordas är följande:

Motion	Ort/Region
1987/88:Bo	
15 (c)	Något av Bergslagslänen
16 (c)	Borås
10 (m), 18 (fp), 19 (vpk), 21 (c), 22 (s)	Gävle
20 (m) yrkande 2, 25 (s)	Kalmar
26 (c)	Kalmar län
13 (fp), 24 (s)	Karlskrona
11 (vpk), 17 (c), 23 (s)	Karlstad [Arvika, Torsby motion 11 (vpk)]
27 (s)	Södertörn
28 (c) yrkande 3	Utanför Stockholmsregionen

I flera av motionerna, t.ex. i motionerna Bo11 (vpk), Bo17 (c), Bo15 (c), Bo17 (c), Bo23 (s) och Bo28 (c), erinras mer eller mindre utförligt om vad riksdagen på förslag av arbetsmarknadsutskottet och senast våren 1987 uttalat om decentralisering av statlig verksamhet. De åsyftade uttalandena innebär sammanfattningsvis att, beträffande ny eller expanderande statlig verksamhet, en omlokalisering från Stockholmsområdet borde prövas. Liknande synpunkter framfördes i årets budgetproposition (prop. 1986/87:100 bil. 14 s. 29–30) med det tillägget att en annan lokalisering än Stockholm vid inrättande av nya myndigheter borde prövas om inte särskilda skäl talar emot att sådana förläggs till annan del av landet.

Vidare erinras i vissa av motionerna om att riksdagen år 1982 angav en prioriteringsordning för decentralisering av statlig verksamhet av innebörden att i första hand skogslänen och i andra hand sydöstra Sverige och Sjuhäradsbygden skall komma i fråga vid lokalisering av statlig verksamhet.

I vissa av motionerna t.ex. i motionerna Bo13 (fp), Bo16 (c), Bo20 (m), Bo24 (s) och Bo25 (s) påtalas att den i resp. motion föreslagna orten, Borås, Kalmar eller Karlskrona har relativt få anställda inom den statliga sektorn medan i motionerna Bo10 (m), Bo18 (fp), Bo19 (vpk), Bo21 (c), Bo22 (s), i vilka en lokalisering till Gävle förordas, det anges vara en fördel att där redan finns statliga myndigheter som arbetar inom områden som gränsar till det föreslagna verkets.

En lokalisering till Stockholmsområdet föreslås i motion Bo27 (s). För att bryta den regionala obalansen i regionen, som motionärerna anser finns, föreslås att verket lokaliseras till någon ort på Södertörn.

Beredning av ärendet

Utskottet har vid behandlingen av frågan om lokaliseringen av det föreslagna verket fått synpunkter från företrädare för bostadsstyrelsen och planverket, för vissa personalorganisationer vid de båda myndigheterna, för länsstyrelsen i Gävleborgs län och för Haninge, Kalmar, Karlskrona, Karlstads och Gävle kommuner.

Skrivelser har inkommit från bostadsstyrelsen, från vissa personalorganisationer vid de båda myndigheterna, från Karlstads och Gävle kommuner, från Svenska arkitekters riksförbund och från Industrins kommitté för byggbestämmelser.

Inrättande av ett plan- och bostadsverk

Av proposition 1987/88:37 och av den ovan lämnade sammanfattningen framgår att riksdagen år 1986 (BoU 1986/87:7) beslöt att bostadsstyrelsen och planverket skulle läggas samman till en myndighet. I nu föreliggande proposition föreslås att ett plan- och bostadsverk inrättas den 1 juli 1988. Utskottet som nedan behandlar vissa frågor om det föreslagna verkets uppgifter och organisation tar inledningsvis upp motionerna Bo12 (m), Bo14 (fp) yrkandena 1 och 2 samt Bo20 (m) yrkande 1.

Förslagen i motionerna går ut på att något plan- och bostadsverk inte skall inrättas och att propositionen därför bör avslås.

Motionärerna erinrar om och hänvisar till sin uppfattning år 1986 om att en sammanläggning inte borde komma till stånd. I m-motionerna anförts att den statliga plan- och bostadsadministrationen bör minskas; planverket bör avvecklas och bostadsstyrelsen minska kraftigt. I fp-motionen framhålls att det är en fördel att planverket inte är helt integrerat med bostadsstyrelsen. Dessutom finns anledning avvakta den proposition om samordnad länsförvaltning som riksdagen förutsatt kommer att avlämnas våren 1989.

Praktiskt taget samtliga de motiv som motionärerna för fram prövades av utskottet år 1986. De av utskottet då avstyrkta motionerna avslogs av riksdagen. Utskottet, som inte finner anledning föreslå riksdagen frånga 1986 års beslut om sammanläggning av de båda myndigheterna, förordar att riksdagen godkänner förslaget i propositionen om att en central myndighet, plan- och bostadsverket inrättas den 1 juli 1988. Motionerna Bo12 (m), Bo14 (fp) yrkandena 1 och 2 samt Bo20 (m) yrkande 1 om avslag på propositionen i denna del avstyrks sålunda.

Den nya myndighetens huvuduppgifter, verksamhet och organisation

Det nya verket föreslås bl.a. få till uppgift att följa utvecklingen inom bostads- och byggsektorn samt fortlöpande utvärdera de bostadspolitiska styrmedlen. Det skall ha uppsikt över den fysiska planeringen och utveckla metoder för denna samt ha uppsikt över hushållningen med naturresurser. En annan av arbetsuppgifterna föreslås bli att samordna och förtydliga de samhälleliga kraven på byggnader.

Verket föreslås organiseras i fyra sakenheter, nämligen för bostadsmarknadsfrågor, plan- och naturresursfrågor, stadsmiljöfrågor och byggfrågor. En huvudenhet bildas för administrativa frågor. Låneförvaltning och typgodkännande föreslås ingå som särskilda enheter. En samlingslokaldelegation ges ansvaret för handläggning av statligt stöd till allmänna samlingslokaler. Till verket knyts olika råd. Av bilaga till betänkandet framgår det nya verkets organisation.

En resursram om högst 208 årsarbetskrafter för huvudenheterna föreslås gälla vid verkets inrättande. Dessutom föreslås 86 årsarbetskrafter för låneförvaltning och typgodkännandeverksamhet samt för telefonservice m.m. Under budgetåret 1986/87 fanns vid de båda nuvarande myndigheterna 357 årsarbetskrafter.

I två motioner tas upp frågor om verkets organisation och verksamhet. Det gäller motionerna Bo14 (fp) yrkande 3 och motion Bo28 (c) yrkandena 1 och 2.

I yrkande 1 i den sistnämnda motionen föreslås ett riksdagens tillkännagivande om vad i motionen anförts om bostadspolitikens inriktning och om de allmänna utgångspunkterna för plan- och bostadsverkets verksamhet. Den grundläggande målsättningen för bostadspolitikerna måste enligt motionärerna vara att skapa förutsättningar för att alla skall kunna få en bostad till rimlig kostnad i en god miljö. En helhetssyn på bebyggelsefrågorna krävs. Samhällsplaneringen skall ge förutsättningar för en decentraliserad bebyggelsestruktur och utgå från en ekologisk grundsyn. Speciellt berörs översiktsplanens roll i plansystemet enligt plan- och bygglagen (PBL). Motionärerna anser att vissa uttalanden i propositionen kan tyda på en återgång till en mera centralistisk syn på den fysiska planeringen och att ett sådant synsätt skulle stå i mindre god överensstämmelse med riksdagens beslut (BoU 1986/87:1) om en ny PBL. Bl.a. befaras att översiktsplanerna kan komma att ges en bindande verkan.

Utskottet behandlar först frågan om den bostadspolitiska målsättningen. Denna fråga har riksdagen tagit ställning till och behandlat vid åtskilliga tillfällen tidigare. Därvid har uttalats att det bostadspolitiska målet är att bereda hela befolkningen sunda, rymliga, välplanerade och ändamålsenligt utrustade bostäder av god kvalitet till skäliga kostnader. Vad motionärerna anför om det bostadspolitiska målet kan inte anses stå emot tidigare riksdagsuttalanden i frågan. Tvärtom förhåller det sig enligt utskottets mening så att vad motionärerna anför ligger väl i linje med riksdagens uppfattning om hur målet bör formuleras.

Vad rör det föreslagna verkets befattning med den nu aktuella frågan vill utskottet erinra om att i propositionen (s. 7-10) anförts att verket har att följa utvecklingen på bostadsmarknaden och att det i sammanhanget är en viktig uppgift att bl.a. utvärdera de fördelningspolitiska målen och analysera sådana förändringar i omvärlden som påverkar hushållens levnads- och boendeförhållanden. Verket skall vidare utveckla metoder och ge råd som kan underlätta planering, produktion, vård och förnyelse av tätortsmiljön. Den gemensamma miljön – dvs. miljön omkring den egna bostaden, arbetsmiljön, fritidsmiljön och den offentliga miljön i våra tätorter – nämns som särskilt betydelsefull. Frågor om gestaltning och utformning bl.a. av bebyggelsemiljön bör enligt propositionen ges ökad betydelse. Uppmärksamhet bör riktas mot den verksamhet som bedrivs i denna miljö. Utskottet kan inte heller beträffande miljöfrågorna finna att dessa i regeringens förslag har behandlats så att det finns skäl för riksdagen att ytterligare framhålla vikten av att dessa frågor beaktas i det nya verkets organisation. Vad i propositionen förordats innebär enligt utskottets uppfattning att boende- och bebyggelsemiljöfrågorna kan förväntas komma att ges berättigad uppmärksamhet i det föreslagna verkets arbete.

Slutligen behandlar utskottet motionärernas invändningar mot den översiktliga planeringens behandling i propositionen och deras farhågor för att metodutvecklingen av denna planering skulle innebära att riksdagens beslut om översiktsplanens roll ges en annan innebörd än vad som ursprungligen

varit avsikten. Utskottet kan inte finna motionärernas invändningar härvidlag berättigade. I propositionen framhålls översiktsplaneringens roll i plansystemet samt översiktsplanens betydelse för kommunens mål i fråga om mark- och vattenhushållning, fysisk miljö och bebyggelseutveckling. Propositionen innebär inga avsteg från riksdagens år 1986 fattade PBL-beslut. Vad i motionen anförts om att planen inte skall ha någon bindande verkan syftar uppenbarligen på vad riksdagen på förslag av bostadsutskottet (BoU 1986/87:1 s. 30) beslöt (PBL 1 kap. 3 §), nämligen att översiktsplanen inte är bindande för myndigheter och enskilda för de efterföljande besluten. Sålunda är planen inte bindande vid t.ex. beslut om bygglov. Några förslag om ändring av PBL förs inte fram i propositionen. Motionärernas invändningar om översiktsplanens roll kan utskottet således inte finna belagd i den nu behandlade propositionen.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Bo28 (c) yrkande 1.

Den fysiska planlagstiftningen tas upp även i motion Bo14 (fp) yrkande 3. I detta yrkande föreslås ett riksdagens tillkännagivande om att ansvaret för naturresurslagen (NRL) och för hushållning med naturresurser bör ligga på statens naturvårdsverk oavsett om riksdagen beslutar inrätta ett plan- och bostadsverk.

Som framhålls i propositionen (s. 9) ger NRL förutsättningar för en bättre samordning av de statliga och kommunala myndigheternas arbete med hushållningsfrågor. Lagen utgör en gemensam grund för myndigheternas prövning av konkurrensfrågor om mark- och vattenanvändning. Utom vad i propositionen anförts hänvisar utskottet till sitt betänkande (BoU 1986/87:3) om en NRL. Det finns anledning stryka under att NRL har ett vidare syfte än det motionärerna uppenbarligen vill tilldela denna lagstiftning. Vad utskottet avser är att i den NRL som riksdagen antagit konkurrensen mellan olika intressen avseende hushållningen med mark och vatten regleras och skall beaktas medan motionärerna däremot önskar ge lagstiftningen en mera begränsad betydelse i så måtto att den i första hand skall tjäna syftet att ge möjlighet att bevaka hur våra naturresurser utnyttjas från miljösynpunkt. Detta begränsade syfte kan möjligen föranleda en omprövning av lagstiftningens administrativa hantering. Utskottet har emellertid starka invändningar mot ett sådant synsätt. Utan att gå in på enskildheter i NRL måste det anses vara till fördel för de frågor som behandlas i den fysiska planeringen att NRL har givits den mera balanserade och mera ambitiösa utformning än den tydligen bör ha enligt motionärernas uppfattning. Ansvaret för lagstiftning om den fysiska planeringen bör hållas samman på myndighetsnivå och ligga på ett plan- och bostadsverk. Verket föreslås ju få som en av sina huvuduppgifter att utveckla metoder för denna planering. Motion Bo14 (fp) yrkande 3 avstyrks med hänvisning till vad nu anförts.

Slutligen behandlar utskottet i detta avsnitt motion Bo28 (c) yrkande 2 i vilket föreslås ett riksdagens uttalande om verkets huvudsakliga inriktning, organisation och personalbehov. I motionen föreslås att huvudenheter för plan- och naturresursfrågor och för stadsmiljöfrågor slås samman till en enhet och att personalbehovet vid verket kan bli lägre än de 208 årsarbetskrafter som initialt har beräknats för huvudenheter. I PBL betonas, anför motionärerna, vikten av en decentralisering av beslutsfattandet till den

lokala nivå. Det finns därför möjligheter att dra ned organisationen på den centrala nivån mera än vad regeringen föreslår.

Utskottet delar uppfattningen i propositionen (s. 15) om att verket bör ges förutsättningar att ta initiativ till ökade insatser inom strategiskt viktiga områden och att verket bör få disponera personella resurser för uppgifter inom områden där särskilda insatser behöver göras. De resurser som behövs har av organisationskommittén bedömts till 194–234 årsarbetskrafter. I propositionen har, som framgått ovan, beräknats att högst 208 årsarbetskrafter behövs för den nya organisationen. Utskottet har inte genom motionen eller eljest givits sådan information att det nu finns anledning till annat ställningstagande än regeringens beträffande bemanningen. Motionärernas förslag om att sakenheterna för plan- och naturresursfrågor och för stadsmiljö bör slås samman tillbakavisas av utskottet. Förutom att en sådan enhet personellt skulle komma att bli ganska stor anser utskottet att de viktiga miljöfrågorna kan komma att få stå tillbaka på ett inte acceptabelt sätt inom en sådan sakenhet. Utskottet har noterat att även motionärerna tillmöter miljöfrågorna stor betydelse. Motion Bo28 (c) yrkande 2 avstyrks sålunda.

Lokaliseringen av plan- och bostadsverket

Bostadsstyrelsen och planverket har lokaler i samma byggnader i kvarteret Lysbomben på Kungsholmen i Stockholm.

I betänkandet SOU 1987:48 om ett nytt plan- och bostadsverk anfördes (s. 185) att verket bör ligga i Stockholm även framgent. Det framhölls att det skulle medföra en allvarlig störning i verksamheten om de svårigheter som omorganisationen i sig innebär med dess icke obetydliga personalminskning skulle utökas med de problem som följer av en omlokalisering. Förutsättningar att genomföra en omorganisation till den 1 juli 1988 saknas om den skall förenas med en lokalisering utanför Stockholmsområdet. De krav som ställts på utvecklade kontakter med statsmakterna talar också för en lokalisering till Stockholm.

I en reservation till betänkandet föreslås att verket förläggs utanför Stockholmsregionen. Det nya verket bör inte placeras i Stockholm eller Stockholmstrakten. Det anges vara en fördel att verket är litet från början. Människornas efterfrågan på dess tjänster får avgöra om det så småningom behöver expandera. Antalet anställda bör alltså reduceras kraftigt, vilket kan underlättas av en omlokalisering. Med den överhettade arbetsmarknaden i huvudstaden blir det inga svårigheter för dem som inte vill flytta att finna nya arbeten. Det är också angeläget att plan- och bostadsverkets personal inte präglas av den speciella miljö som finns i huvudstaden men som är främmande för resten av landet.

Frågan om verkets lokalisering behandlas inte i propositionen.

Innan utskottet går in på överväganden om en lämplig ort för förläggning av verket bör slås fast vissa utgångspunkter när en bedömning görs i lokaliseringsfrågan. Självklart bör gälla att det nya verket skall ges goda möjligheter att förverkliga statsmakternas intentioner avseende den framtida plan- och bostadspolitiska administrationen. Berättigade personalsociala

hänsyn skall naturligtvis också vägas in vid valet av lokaliseringsort liksom även riksdagens uttalanden om principerna för lokalisering av statlig verksamhet. Dessa principer har i sammandrag beskrivits ovan (s. 5).

I 16 motioner föreslås att verket lokaliseras till annan ort eller region än Stockholmsområdet. I en motion föreslås en omlokalisering inom Stockholmsregionen. De föreslagna orterna och regionerna framgår av sammanställningen ovan (s. 5) till vilken hänvisas.

Utskottet gör följande bedömning. Inledningsvis vill utskottet anföra att det – inte minst ur rekryteringssynpunkt och av personalsociala skäl – är nödvändigt att riksdagen i nu förevarande sammanhang tar ställning till lokaliseringen av plan- och bostadsverket. Bl.a. mot bakgrund av att verket skall påbörja sin verksamhet redan vid halvårsskiftet 1988, dvs. om cirka ett halvt år, är det viktigt att ovissheten beträffande lokaliseringen undanröjs.

Vid en omlokalisering är det av stor vikt att olika åtgärder vidtas på central och kommunal nivå så att plan- och bostadsverket i största möjliga utsträckning kan ges goda möjligheter att fullgöra sina uppgifter även vid en lokalisering utanför Stockholm.

Bl.a. bör den aktuella kommunen vidta åtgärder så att bostäder för de anställda vid verket och deras anhöriga finns i god tid före en omlokalisering. Det kan också finnas anledning att vidta särskilda åtgärder så att medföljande anhöriga kan få arbete på den nya orten. Utskottet förutsätter att den kommun till vilken verket lokaliseras även i övrigt engagerar sig t.ex. i frågor som rör social service såsom barnomsorg o.d.

Det kan också finnas anledning för regeringen att beakta att även andra insatser kan behövas så att verket kan fullgöra sina arbetsuppgifter på ett sätt som rimligen kan begäras såväl före som efter en omlokalisering. Vad utskottet nu närmast avser är att det kan visa sig erforderligt att speciella medel ställs till förfogande så att kompetensen kan behållas och utvecklas. Vikten av att verket vid en omlokalisering kan behålla den resurs som personalen utgör vill utskottet betona. Utskottet vill också framhålla att insatser kan behöva göras i avsikt att ge verket tillgång till modern informationsteknologi.

I valet mellan olika orter och regioner och med beaktande av de utgångspunkter utskottet ovan ansett böra vägleda ett beslut om lokalisering av verket har utskottet stannat för att föreslå att verket lokaliseras till Karlskrona. Med en sådan lokalisering kommer det nya verket att kunna ges goda möjligheter att förverkliga funktionen som central myndighet avseende plan- och bostadsfrågorna som regeringen och utskottet anser att det bör tilldelas.

Det är, från regionalpolitisk utgångspunkt, väl motiverat att föreslå en lokalisering till Karlskrona. Därmed kommer en av principerna för riksdagens regionalpolitiska beslut från år 1982 om prioritering vid lokalisering av statlig verksamhet i hög grad att realiseras. Utskottet åsyftar det ovan refererade uttalandet enligt vilket en decentralisering av statlig verksamhet till sydöstra Sverige gavs hög prioritet. En lokalisering till Karlskrona skulle också innebära ett välbehövligt tillskott till orten och regionen av sådan offentlig verksamhet som för närvarande finns där i blygsam omfattning. Företrädare för Karlskrona kommun har inför utskottet anfört att kommu-

nen är beredd engagera sig i omlokaliseringsfrågan och medverka i de frågor som utskottet ovan aktualiserat. Kommunen har under de senaste ca 10 åren förlorat omkring 1 000 arbetstillfällen inom den statliga sektorn. I kommunen äger staten centralt belägna lokaler av stor omfattning; lokaler som nu inte används men som, enligt vad företrädare för kommunen uppgett, är lämpliga för plan- och bostadsverket.

Med en lokalisering till Karlskrona skulle sålunda flera fördelar vara att vinna ur olika aspekter. Det är emellertid inte praktiskt möjligt att omlokaliseringen sker när det nya verket börjar sin verksamhet den 1 juli 1988. Utskottet föreslår därför att verket den 1 juli 1989 omlokaliseras till Karlskrona.

Ytterligare en fråga vill utskottet ta upp i sammanhanget. Som framgått av redogörelsen ovan har det inte ingått i organisationskommitténs uppdrag att pröva låneförvaltningens organisation. Denna avses i oförändrad form tillföras den nya myndigheten. Enligt kommittén sysselsätts totalt 49 årsarbetare inom bostadsstyrelsen med arbetsuppgifter knutna till låneförvaltningen.

Bostadsverket förvaltade vid halvårsskiftet 1987 mera än 810 000 lån fördelade på 59 olika låneformer. Den utestående lånefordran uppgick till 86 miljarder kronor varav ca 70 miljarder för statens räkning och 15 miljarder för Statens Bostadsfinansieringsaktiebolags räkning. Inom bostadsstyrelsen pågår ett arbete med ett nytt centralt datasystem för bl.a. utbetalning av lån och bidrag och för låneförvaltning.

En störning av förvaltningsrutinerna i samband med en omlokalisering skulle få stora konsekvenser för låntagarna och för statsverket i form av ökade kostnader. Att låneförvaltningen kan fungera är av yttersta vikt. Denna omständighet tillsammans med det faktum att låneförvaltningens framtida utformning torde komma att överses har lett utskottet till slutsatsen att förvaltningsfunktionen bör ligga kvar i Stockholm till dess klarhet vunnits om dess framtida organisation. Utskottet finner det lämpligt att regeringen för riksdagen redovisar sin syn på detta spörsmål innan slutligt beslut fattas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ett tillkännagivande bör mot bakgrund av vad ovan anförts sålunda göras om att verket utom låneförvaltningsfunktionen lokaliseras till Karlskrona den 1 juli 1989. Beslut om låneförvaltningen bör som framgått ovan fattas senare.

Vad utskottet nu förordat innebär en anslutning till motionerna Bo13 (fp) och Bo24 (s) samt till motion Bo28 (c) yrkande 3. I de två förstnämnda motionerna föreslås en lokalisering till Karlskrona medan i c-motionen föreslås en lokalisering utanför Stockholmsregionen. Övriga motioner i vilka lokaliseringsfrågan behandlas bör avslås av riksdagen.

Övriga frågor

Med anledning av vad i propositionen förordats föreslår utskottet riksdagen att bemyndiga regeringen att för funktionen som chef för plan- och bostadsverket inrätta en ordinarie tjänst för generaldirektör med beteckningen p.

Vad i övrigt i propositionen anförts om plan- och bostadsverkets verksamhet, organisation och personal har inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *inrättande av plan- och bostadsverket*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1987/88:Bo12, 1987/88:Bo14 yrkandena 1 och 2 samt Bo20 godkänner vad i regeringsprotokollet angetts,

2. beträffande *allmänna utgångspunkter för plan- och bostadsverkets verksamhet*

att riksdagen bifaller regeringens förslag och avslår motion 1987/88:Bo28 yrkande 1,

3. beträffande *ansvaret för naturresurslagen på myndighetsnivå m.m.*

att riksdagen bifaller regeringens förslag och avslår motion 1987/88:Bo14 yrkande 3,

4. beträffande *verkets huvudsakliga inriktning m.m.*

att riksdagen bifaller regeringens förslag och avslår motion 1987/88:Bo28 yrkande 2,

5. beträffande *lokalisering av plan- och bostadsverket utom såvitt avser läneförvaltningen*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo13, 1987/88:Bo24 och 1987/88:Bo28 yrkande 3 samt med avslag på motionerna 1987/88:Bo10, 1987/88:Bo11, 1987/88:Bo15, 1987/88:Bo16, 1987/88:Bo17, 1987/88:Bo18, 1987/88:Bo19, 1987/88:Bo20 yrkande 2, 1987/88:Bo21, 1987/88:Bo22, 1987/88:Bo23, 1987/88:Bo25, 1987/88:Bo26 och 1987/88:Bo27 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført om en lokalisering till Karlskrona,

6. beträffande *överväganden om läneförvaltningen*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

7. beträffande *inrättande av tjänst som chef för plan- och bostadsverket*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag bemyndigar regeringen att för funktion som chef för plan- och bostadsverket inrätta en ordinarie tjänst för generaldirektör med beteckningen p,

8. beträffande *övriga frågor*

att riksdagen lägger propositionen till handlingarna.

Stockholm den 3 december 1987

På bostadsutskottets vägnar

Agne Hansson

Närvarande: Agne Hansson (c), Oskar Lindkvist (s), Maj-Lis Landberg (s), Rolf Dahlberg (m), Magnus Persson (s), Erling Bager (fp), Per Olof Håkansson (s), Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Margareta Palmqvist (s), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m), Rune Evensson (s), Birgitta Hambraeus (c) och Tore Claeson (vpk).

BoU 1987/88:5

Reservationer

1. Inrättande av plan- och bostadsverket (mom. 1–8)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (m) anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

Utskottet

Utskottet har ovan redogjort för den tidigare riksdagsbehandlingen om inrättande av ett plan- och bostadsverk. Till det aktuella betänkandet från bostadsutskottet (BoU 1986/87:7) i december 1986 hade fogats en reservation (m) om att en sammanslagning av planverket och bostadsstyrelsen inte borde genomföras. Som framhölls då och som framhålls i de nu aktuella motionerna – Bo12 (m) och Bo20 (m) – bör nämligen planverket avskaffas och bostadsstyrelsens arbete begränsas och ges en annan inriktning. Av planverkets nuvarande uppgifter bör de som inte avecklas föras över till bostadsdepartementet eller privatiseras. Lånehanteringen flyttas över till bottenlåneinstitutet. Länsbostadsnämnderna bör på sikt avskaffas. Kommunernas förmedlingsorgan och banksystem kan ta över flertalet av nämndens uppgifter.

Förenklningar och avbyråkratiseringar gör att bostadsstyrelsens uppgifter kraftigt kan minskas.

Riksdagen bör skyndsamt begära ett förslag om den bostadspolitiska administrationens framtida organisation, ett förslag som utgår från vad nu anförts. Vad nu föreslagits innebär att riksdagen bör bifalla motionerna Bo12 (m) och Bo20 (m) yrkande 1 om avslag på propositionen. Syftet med motion Bo14 (fp) yrkandena 1 och 2 får därmed anses vara i allt väsentligt tillgodosett. Propositionen och övriga motioner bör avslås av riksdagen.

Riksdagen bör sålunda som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet med bifall till m-motionerna förordat om den bostadspolitiska administrationen.

Hemställan

Utskottet hemställer¹

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Bo12 och 1987/88:Bo20 yrkande 1, med anledning av motion 1987/88:Bo14 yrkandena 1 och 2 samt med avslag på regeringens förslag och motionerna 1987/88:Bo10, 1987/88:Bo11, 1987/88:Bo13, 1987/88:Bo14 yrkande 3,

¹ vid bifall till denna hemställan förfaller utskottets hemställan i dess helhet.

1987/88:Bo15, 1987/88:Bo16, 1987/88:Bo17, 1987/88:Bo18, 1987/88:Bo19, 1987/88:Bo20 yrkande 2, 1987/88:Bo21, 1987/88:Bo22, 1987/88:Bo23, 1987/88:Bo24, 1987/88:Bo25, 1987/88:Bo26, 1987/88:Bo27 och 1987/88:28 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om inriktningen av bostads- och planadministrationen.

BoU 1987/88:5

2. Inrättande av plan- och bostadsverket (mom. 1–8)

Erling Bager och Karl-Göran Björsmark (fp) anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

Utskottet

Som anförs i motion Bo14 (fp) och i en reservation (fp) till betänkandet BoU 1986/87:7 (s. 54–56) är det olämpligt att lägga samman en sektorsmyndighet, bostadsstyrelsen, med en annan, planverket, som har ett övergripande ansvar för frågor som avser fysisk planering och byggnadsväsen. Av principiellt intresse är hur planfrågorna skall kunna ges en neutral behandling i förhållande till bostadsmarknadsfrågorna om dessa båda frågor handläggs inom samma myndighet. I den fysiska planeringen uppkommer inte sällan konflikter mellan bostadssektorn och andra sektorer beträffande markanvändningen.

Som anfördes i den ovan åsyftade reservationen skulle en sammanslagning av bostadsstyrelsen och planverket bl.a. innebära att mycket olikartade verksamheter förenas i ett verk. Som exempel kan nämnas å ena sidan kreditmarknadsproblem, låneavisering, pantvårdsfrågor, bostadsbidragsregler, särskilda gruppers bostadsbehov och å andra sidan frågor om utbyggnad av älvar eller utnyttjande av kuster eller fjällvärld i samband med fysisk planering.

Det blir alltså en stor och splittrad central byråkratisk organisation som uppkommer vid en sammanslagning. I ett sådant verk med så många arbetsuppgifter finns stor risk för kompromisser i många frågor. Det leder i sin tur till att underlaget för offentlig debatt försvagas. Detta måste ses som särskilt allvarligt i frågor som berör medborgarna i så hög grad som bostadspolitik och fysisk planering.

I ett sammanslaget verk kommer inte bostadspolitiken att kunna ges samma tyngd som nu. Risker är dessutom alldeles uppenbar att bostadspolitiska synpunkter inte kan komma att förmedlas lika renodlat till länsnivån.

Dessutom finns anledning att i ett kommande beslut om den bostadspolitiska organisationen väga in statsmakternas beslut om den framtida länsförvaltningen och om länsbostadsnämndernas organisation.

Vad utskottet nu anfört innebär en tillstyrkan av motion Bo14 (fp) yrkandena 1 och 2. Motionerna Bo12 (m) och Bo20 (m) yrkande 1 är delvis tillgodosedda med vad utskottet nu förordat. Regeringens förslag samt förslaget i övriga motioner bör däremot avslås av riksdagen.

Utskottet hemställer¹

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Bo14 yrkandena 1 och 2, med anledning av motionerna 1987/88:Bo12 och 1987/88:Bo20 yrkande 1 samt med avslag på regeringens förslag och motionerna 1987/88:Bo10, 1987/88:Bo11, 1987/88:Bo13, 1987/88:Bo14 yrkande 3, 1987/88:Bo15, 1987/88:Bo16, 1987/88:Bo17, 1987/88:Bo18, 1987/88:Bo19, 1987/88:Bo20 yrkande 2, 1987/88:Bo21, 1987/88:Bo22, 1987/88:Bo23, 1987/88:Bo24, 1987/88:Bo25, 1987/88:Bo26, 1987/88:Bo27 och 1987/88:28 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om inriktningen av bostads- och planadministrationen.

3. Allmänna utgångspunkter för plan- och bostadsverkets verksamhet (mom. 2)

Agné Hansson och Birgitta Hambræus (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Utskottet behandlar" och på s. 8 slutar med "motion Bo28 (c) yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Det finns anledning att i enlighet med förslaget i motion Bo28 (c) betona att den grundläggande målsättningen för bostadspolitiken bör vara att skapa förutsättningar för att alla skall kunna få en bostad till rimliga kostnader i en god miljö. En sådan målsättning är mera ambitiös än den som för närvarande vägleder de bostadspolitiska insatserna. Bl.a. betonas i motionärernas förslag vikten av en god miljö. Den nuvarande bostadspolitiska målsättningen behandlar inte miljöaspekterna särskilt. Detta får anses vara en brist. Bostadens utformning och yttre miljö är av största betydelse för den enskildes sociala situation och levnadsvillkor. Bebyggelsefrågorna bör utformas så att i bebyggelseområdena samlas arbetsplatser, service, bostadsbebyggelse och fritids- och naturområden. En decentraliserad bebyggelsestruktur bör eftersträvas. Självfallet måste lösningar varieras beroende på förutsättningarna i det enskilda fallet. Den helhetssyn som motionärerna förordat bör präglade arbetet med bebyggelsefrågorna inom plan- och bostadsverket.

Det finns också anledning att i detta sammanhang aktualisera den översiktliga fysiska planeringens ställning i den nya organisationen. Vid riksdagens behandling (BoU 1986/87:1) av plan- och bygglagen konstaterades att den översiktliga planeringen inte bör vara mera omfattande och detaljerad än vad den aktuella planeringssituationen kräver. Denna planering får inte vara bindande för den mera detaljbetonade planeringen.

Grundade farhågor finns emellertid att regeringen nu försöker återgå till det mera centralistiska synsätt som riksdagen tagit avstånd från. Vad utskottet syftar på är ett uttalande i propositionen (s. 8) om att översiktsplanen blir ett dokument för kommunens mål i fråga om mark- och vattenhus-

¹ vid bifall till denna hemställan förfaller utskottets hemställan i dess helhet.

hållning, fysisk miljö och bebyggelseutveckling och att i planen en sammanvägning av olika överväganden som rör kommunens utveckling skall göras.

I enlighet med vad i motion Bo28 (c) förordats bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad nu framhållits om målsättningen för bostadspolitiken samt om den översiktliga fysiska planeringens behandling i det nya plan- och bostadsverket.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *allmänna utgångspunkter för plan- och bostadsverkets verksamhet*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motion 1987/88:Bo28 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Ansvar för naturresurslagen på myndighetsnivå m.m. (mom. 3)

Erling Bager och Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Som framhålls" och slutar med "nu anförts" bort ha följande lydelse:

Det får anses vara direkt olämpligt att ge plan- och bostadsverket uppgiften att bevaka naturresurslagens (NRL) tillämpning. Verket företräder ju i första hand exploateringsintresset. Även om planverket skall finnas kvar bör NRL-ansvaret i framtiden ligga hos naturvårdsverket som ju har att bevaka hur naturresurserna utnyttjas från miljösynpunkt. Ett av motiven för en sådan uppfattning är det starka samband som finns mellan miljöfrågorna och frågor om hushållning med naturresurser. Det är sålunda naturligt att till naturvårdsverket överföra NRL-ansvaret.

Riksdagen bör som sin mening ge regeringen detta till känna. Förslaget i motion Bo14 (fp) yrkande 3 tillstyrks av utskottet.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *ansvaret för naturresurslagen på myndighetsnivå m.m.*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1987/88:Bo14 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Verkets huvudsakliga inriktning m.m. (mom. 4)

Agne Hansson och Birgitta Hambræus (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Flera riksdagsbeslut – bl.a. 1986 års beslut om den fysiska planeringen – har utgått från ett till kommunerna decentraliserat ansvar för denna planering. Ett förverkligande av detta decentraliserade planeringsansvar bör, som anges i motion Bo28 (c), innebära att organisationen på den centrala nivån kan dras ned mera än vad regeringen föreslagit. Utskottet hänvisar också till vad i motionen anförts om att den översiktliga planeringen i huvudsak är en fråga för kommunerna och att verkets befattning med denna

planering kan inskränkas i förhållande till vad i propositionen förordats.

Bl.a. mot denna bakgrund bör övervägas om inte den i propositionen föreslagna enheten för plan- och naturresursfrågor kan slås ihop med enheten för stadsmiljöfrågor. Därmed kan antalet årsarbetskrafter minskas i förhållande till regeringens förslag.

Vad nu anförts bör riksdagen med anledning av den nu behandlade c-motionen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *verkets huvudsakliga inriktning m.m.*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motion 1987/88:Bo28 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Lokalisering av plan- och bostadsverket utom såvitt avser låneförvaltningen (mom. 5)

Erling Bager (fp), Knut Billing (m) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet gör" och på s. 11 slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Som framgått av den ovan lämnade redogörelsen har frågan om lokalisering av plan- och bostadsverket inte behandlats i propositionen.

Utskottet anför i lokaliseringsfrågan följande.

Ett eventuellt beslut om lokalisering av verket måste förberedas mycket omsorgsfullt av statsmakterna. Bl.a. bör i riksdagen det utskott – arbetsmarknadsutskottet – som bereder frågor om regionalpolitiken ges tillfälle att yttra sig. Vad i motionerna förordats kan enligt utskottets mening inte anses vara av den karaktären att ett beslut nu kan grundas på vad där anförts. I motionerna saknas t.ex. redovisning av de kostnader som är förenade med en omlokalisering. Enligt utskottets mening bör ytterligare överväganden i lokaliseringsfrågan göras genom regeringens försorg varvid bl.a. de principer som utskottet ovan redovisat bör vägleda ett beslut i lokaliseringsfrågan.

Vad utskottet nu förordat bör innebära att en lokalisering exempelvis till Gävle, Karlskrona, Ludvika, Kalmar, Karlstad, Borås eller till Stockholmsregionen kan bli aktuell. Underlag för beslut i frågan saknas alltså. Först när det nu begärda utredningsmaterialet föreligger kan en omlokalisering närmare prövas.

Riksdagen bör med anledning av motionerna som sin mening ge regeringen till känna att ytterligare överväganden bör göras i lokaliseringsfrågan.

Utskottet har erfarit att en särskild översyn görs beträffande låneförvaltningen varför denna fråga inte behöver ingå i de nu förordade övervägandena.

dels att momenten 5 och 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5 och 6. beträffande *lokalisering av plan- och bostadsverket*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo10, 1987/88:Bo11, 1987/88:Bo13, 1987/88:Bo15, 1987/88:Bo16, 1987/88:Bo17, 1987/88:Bo18, 1987/88:Bo19, 1987/88:Bo20 yrkande 2, 1987/88:Bo21, 1987/88:Bo22, 1987/88:Bo23, 1987/88:Bo24, 1987/88:Bo25, 1987/

88:Bo26, 1987/88:Bo27 och 1987/88:Bo28 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ytterligare överväganden beträffande lokaliseringen av plan- och bostadsverket.

BoU 1987/88:5

7. Lokalisering av plan- och bostadsverket utom såvitt avser låneförvaltningen (mom. 5 och 6)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet gör" och på s. 11 slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

I en vpk-motion 1986/87:Bo116 och i en reservation till betänkandet BoU 1986/87:7 framhölls bl.a. att en sammanläggning av bostadsstyrelsen och planverket inte borde ske utan en ordentlig utredning för att belysa organisation och arbetsuppgifter samt effekterna av en sådan åtgärd. Sedan principbeslut tagits om sammanläggning har frågan om utlokalisering först nu aktualiserats. I en rad motioner med anledning av regeringens förslag om plan- och bostadsverkets huvudsakliga inriktning och organisation föreslås "över huvudet" på bostadsstyrelsen och planverket och den berörda personalen en utlokalisering. Förutsättningarna och konsekvenserna av en sådan utlokalisering är inte utredda.

Vid föredragningar inför utskottet av företrädare för bostadsstyrelsen och planverket samt av företrädare för vissa av personalorganisationerna vid de båda myndigheterna har betonats vikten av att verket stannar kvar i Stockholm där de båda "modermyndigheterna" nu redan ligger centralt i samma byggnad på Kungsholmen. Bl.a. följande skäl talar för att verket bör ligga kvar i Stockholmsområdet:

- svårigheten att rekrytera kompetent personal vid en lokalisering utanför Stockholmsregionen,
- en utlokalisering kommer med stor sannolikhet att medföra driftstörningar och effektivitetsförluster,
- en nedrustning av plan- och bostadsväsendet,
- en bostadspolitisk nedrustning,
- verket har stora behov av kontakter med andra myndigheter i Stockholmsregionen; bl.a. torde det bli mycket svårt för de fyra råd som avses knytas till myndigheten att fungera vid en lokalisering utanför regionen.

Trots att således mycket synes tala för en lokalisering till Stockholmsområdet finner utskottet det lämpligt att ytterligare överväganden görs om det nya verkets lokalisering. Det kan nämligen vid en översyn visa sig att det är möjligt att utan större effektivitets- och kompetensförluster förlägga det nya verket till annan kommun än Stockholm. En omlokalisering till Södertörn eller Gävle synes då vara de alternativ som ligger närmast till hands. Vid dessa förordade överväganden i frågan kan också sättas in ett större sammanhang. Detta är onekligen en fördel. Viktigt är också att riksdagen ges skälig tid för behandling av de mycket grannliga överväganden som ett lokaliseringsbeslut ju innebär. Bl.a. bör i riksdagen också arbetsmarknadsutskottet ges möjlighet att bedöma frågan. Detta utskott bereder bl.a. frågor om regional utveckling.

En fråga som lämpligen kan utredas i särskild ordning gäller låneförvaltningen. Utskottet har erfarit att överväganden i denna fråga avses göras. Låneförvaltningen bör tills vidare ligga kvar i Stockholm även vid en eventuell utlokalisering av verket i övrigt.

Sammanfattningsvis bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att riksdagen med anledning av de nu framlagda motionerna i lokaliseringsfrågan begär ytterligare överväganden och att regeringen – om en omlokalisering anses lämplig – för riksdagen lämnar sin syn på frågan.

dels att momenten 5 och 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5 och 6. beträffande *lokalisering av plan- och bostadsverket*
att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo10, 1987/88:Bo11, 1987/88:Bo13, 1987/88:Bo15, 1987/88:Bo16, 1987/88:Bo17, 1987/88:Bo18, 1987/88:Bo19, 1987/88:Bo20 yrkande 2, 1987/88:Bo21, 1987/88:Bo22, 1987/88:Bo23, 1987/88:Bo24, 1987/88:Bo25, 1987/88:Bo26, 1987/88:Bo27 och 1987/88:Bo28 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ytterligare överväganden beträffande lokaliseringen av plan- och bostadsverket,

8. Lokalisering av plan- och bostadsverket utom såvitt avser låneförvaltningen (mom. 5)

Rolf Dahlberg (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "I valet" och på s. 11 slutar med "till Karlskrona",

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Ett tillkännagivande" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av de principer som utskottet nu uttalat sig för och som bör vägleda ett beslut i lokaliseringsfrågan föreslås att det nya plan- och bostadsverket förläggs till Gävle. Där finns redan statliga myndigheter med en verksamhet som har anknytning till det nya verket, nämligen lantmäteriverket, centralnämnden för fastighetsdata och statens institut för byggnadsforskning. Högskolan i Gävle har en viss specialisering mot samhällsbyggnad m.m.; en fastighetsskötarlina har nyligen inrättats.

Vid en omlokalisering uppstår alltid vissa vakanser. Dessa torde utan större svårighet kunna fyllas om verket lokaliseras till Gävle eftersom där finns personer med i stort sett den utbildning och kompetens som det nya verket kan komma att efterfråga. För Gävle talar också den relativa närheten till Stockholm och de goda kommunikationerna. Med tåg kommer man till Stockholm på mindre än två timmar. Under beredningen av ärendet har utskottet erfarit att det nya verket har stort behov av frekventa kontakter med myndigheter, företag och sammanslutningar som finns i Stockholmsområdet. För Gävle talar också riksdagens ovan refererade regionalpolitiska beslut från år 1982 enligt vilket den prioriteringsordning för decentralisering av statlig verksamhet borde gälla som innebär att i första hand skogslänen skall komma i fråga vid lokalisering av statlig verksamhet.

Sammanfattningsvis anser utskottet att det nya verket kommer att få goda möjligheter att förverkliga statsmakternas intentioner avseende den plan-

och bostadspolitiska administrationen vid en lokalisering till Gävle. Utskottet kan inte finna att någon av de andra i motionerna föreslagna orterna skulle ge verket lika goda betingelser. Utskottet föreslår således att riksdagen med anledning av motionerna Bo10 (m), Bo18 (fp), Bo19 (vpk) Bo21 (c) och Bo22 (s) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet nu anfört. I dessa motioner föreslås att verket lokaliseras till Gävle. Vidare är vad i motionerna Bo15 (c) och Bo28 (c) förordats tillgodosett med utskottets förslag. I dessa motioner föreslås något av Bergslagslänen resp. en lokalisering utanför Stockholmsområdet för det nya verket. Övriga motioner i vilka lokaliseringsfrågan behandlas avstyrks av utskottet.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. *beträffande lokalisering av plan- och bostadsverket utom såvitt avser låneförvaltningen*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo10, 1987/88:Bo15, 1987/88:Bo18, 1987/88:Bo19, 1987/88:Bo21, 1987/88:Bo22 och 1987/88:Bo28 yrkande 3 samt med avslag på motionerna 1987/88:Bo11, 1987/88:Bo13, 1987/88:Bo16, 1987/88:Bo17, 1987/88:Bo20 yrkande 2, 1987/88:Bo23, 1987/88:Bo24, 1987/88:Bo25, 1987/88:Bo26 och 1987/88:Bo27 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en lokalisering till Gävle,

9. Lokalisering av plan- och bostadsverket utom såvitt avser låneförvaltningen (mom. 5)

Bertil Danielsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "I valet" och på s. 11 slutar med "till Karlskrona",

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Ett tillkännagivande" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att en förstärkning av sviktande regioner är av stor vikt för att utjämna de obalanser som finns. Detta bör dock inte ske genom att redan befintliga verk och myndigheter utlokaliseras. Däremot kan det finnas skäl att noga överväga lokaliseringen av nytillkommande verksamhet utifrån bl.a. regionalpolitiska aspekter. Det kan enligt bostadsutskottets mening mot bakgrund härav finnas anledning att närmare överväga lokaliseringen av det nya plan- och bostadsverket.

Som anförs i motion Bo20 (m) har Kalmar län under en lång tid brottats med stora problem som har sin upprinnelse bl.a. i en sviktande arbetsmarknad och en härav följande nedgång i sysselsättningen. Detta har i sin tur lett till att befolkningsutvecklingen har stagnerat, att ungdomar i en allt större utsträckning har flyttat från länet, att andelen högutbildade är låg och att skattekraften har sjunkit. Samtidigt kan utskottet konstatera att det i Stockholmsregionen uppstått problem av en rakt motsatt natur. I denna region råder bl.a. en påtaglig överhettning med hithörande brist på såväl arbetskraft som bostäder.

Mot bakgrund av det ovan anförda framstår en lokalisering av det nya plan- och bostadsverket till Kalmar ur många synvinklar som värdefull. Inte

minst innebär en lokalisering hit ett välbehövligt sysselsättningstillskott till kommunen och länet. Enligt vad utskottet erfarit är också möjligheterna att ordna lokaler åt det nya verket utomordentligt goda. För det nya verkets personal finns dessutom mycket goda möjligheter att få en bostad av god kvalitet. Utskottet har i denna del också noterat den beredvillighet som kommunen visat när det gäller att lösa hithörande frågor.

Vad utskottet nu med anledning av motion Bo20 (m) yrkande 2 anfört om lokaliseringen av det nya plan- och bostadsverket bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottets ställningstagande i denna del innebär att också förslagen i motionerna Bo25 (s) och Bo26 (c) är tillgodosedda. Motionerna Bo10 (m), Bo11 (vpk), Bo13 (fp), Bo15 (c), Bo16 (c), Bo17 (c), Bo18 (fp), Bo19 (vpk), Bo22 (s), Bo23 (s), Bo24 (s), Bo27 (s) och Bo28 (c) yrkande 3 avstyrks av utskottet.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande lokalisering av plan- och bostadsverket utom såvitt avser läneförvaltningen

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo20 yrkande 2, 1987/88:Bo25, 1987/88:Bo26, 1987/88:Bo28 yrkande 3 och med avslag på motionerna 1987/88:Bo10, 1987/88:Bo11, 1987/88:Bo13, 1987/88:Bo15, 1987/88:Bo16, 1987/88:Bo17, 1987/88:Bo18, 1987/88:Bo19, 1987/88:Bo21, 1987/88:Bo22, 1987/88:Bo23, 1987/88:Bo24 och 1987/88:Bo27 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en lokalisering till Kalmar,

Särskilt yttrande

Agne Hansson (c) anför:

Centerpartiet har vid upprepade tillfällen slagit fast att en viktig del i en decentralistisk regionalpolitik är att dels utlokalisera nya myndigheter, dels föra över funktioner från central till regional och lokal nivå. Det är enligt min mening mot bakgrund härav mycket tillfredsställande att bostadsutskottets majoritet har nått enighet om att det nya plan- och bostadsverket skall lokaliseras utanför Stockholmsregionen. Den av mig i utskottet hävdade ståndpunkten att Kalmar är den mest lämpliga lokaliseringsorten har däremot inte vunnit anslutning hos en majoritet i utskottet. För att nå det för centerpartiet primära målet – att få till stånd en lokalisering utanför Stockholmsregionen – har jag därför accepterat att den av mig föreslagna lokaliseringsorten – Kalmar – har måst träda tillbaka till förmån för Karlskrona. Samma skäl som nu talar för en utlokalisering till Kalmar talar också för Karlskrona. Enligt min mening innebär utskottets ställningstagande att de regionalpolitiska riktlinjerna avseende lokaliseringen av framtida statlig verksamhet till sydöstra Sverige nu har slagits fast. Kalmar län bör sålunda vid kommande lokaliseringar få högsta prioritet.

Organisationskommitténs förslag till Organisation av plan- och bostadsverket

